

κυριαρχούντες δὲ Ἅγιοι ἦσαν, ὁ Ἅγιος Γεώργιος καὶ ὁ Ἅγιος Δημήτριος.

Οἱ χρωματισμοὶ τῶν σημαίων ἦσαν ποικίλοι. Ἐπεκράτει τὸ ἐρυθρὸν χεῶμα, ἀλλ' ὑπῆρχον καὶ σημαῖαι κυαναῖ με λευκὸν σταυρὸν. Ἄλλαι εἶχαν πάλιν τὸν δικέφαλον αἰτόν, καὶ ἄλλαι τὸ «*ἐν τούτῳ νίκα*».

Διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς σημαίας ἔχει γίνῃ ἐργασία καλή, ἂν καιμὴ ἱκανοποιούσα ἐντελῶς τὰς σχετικὰς ἀξιιώσεις.¹

¹ Ἰδίως ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Α. Ἀγγελίδου ἐν τῇ μονογραφίᾳ αὐτοῦ, «Ἡ Ἑλληνικὴ σημαία ἀπὸ τῆς Τουρκοκρατίας μέχρι σήμερον» (Ἀθήναι 1909). Εἰς τὸν περὶ σημαίων φάκελλον ἡμῶν ὑπάρχει καὶ σημεῖωμα κατὰ προσθέντος εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἱστορικῶν σημαίων μας, τὸ ὁποῖον δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ παραθέσωμεν.

Τὸν ἀριθ. 8711 τοῦ ἱστορικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης κατέχει τεύχος χάρτινον γεγραμμένον κατὰ τὰ ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Ὁθωνος καὶ φέρον τὴν ἐπιγραφὴν Ἱστορικὴ Ἐκθεσις. Πραγματεύεται δὲ τὸ τεύχος τοῦτο περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ ἐκ Σόλου τῶν Καλοβρύτων ἀγωνιστοῦ Νικολάου Χ. Σολιώτου.

Εἰς τὴν σελίδα 5 τοῦ τεύχους, ὅπου γίνεται λόγος περὶ τινος ἐπιθέσεως τοῦ Σολιώτου τούτου κατὰ Τουρκαλβανῶν ἀφιχθέντων ἐκ τῆς Στερεᾶς εἰς Ἀκράταν καὶ διενθυνομένων εἰς Τριπολιτσᾶν, σημειοῦνται καὶ τὰ ἑξῆς :

«Ὁ Ν. Σολιώτης παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τριακοσίους ἐκ τοῦ τμηματος τῶν Χασίων μετ' ἡμῶν ἀναπεπταμένην» (α)

Τὸ (α) εἶνε παραπεμπτικὸν εἰς τὸ τέλος τοῦ τεύχους (σ. 23) ἔνθα ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς :

«Ἡ πρώτη ὑψιθεῖσα σημαία ἔφερεν ἄνωθεν Σταυρὸν, με γραμμὰς κάτωθεν αὐτοῦ 16, κατὰ τὸ σύνθημα τῆς Ἐταιρίας τῶν Φιλικῶν καὶ με ἐπιγραφὴν «ἢ ἐλευθερία ἢ θάνατος.» Κατόπιν δὲ

Διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν πολεμικῶν ἑλληνικῶν στολῶν πολὺ ὀλίγα καὶ ἀνεπαρκέστατα ἔχουσι γραφῇ.

Διὰ τὴν ἐνδυμασίαν ὁμοίως τῶν κλεφτῶν ἔχομεν ἄξια λόγου στοιχεῖα, ὀφειλόμενα κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς διακεκριμένον ἱστοριοδίφην. (²)

Τὸν κορμὸν περιέβαλλε τὸ γελέκι καὶ τὸ μεϊτάνι, με δύο ἀράδες μαλαιωμένα κουμπιά. Τὸ ἐπανωφόρι (νιουλαμᾶς) ἦτο κεντημένον — ὅπως καὶ τὰ μεϊτανομογέλεκα — με μὲτάξι καὶ χρυσάφι. Ἡ σκούφια ἦ τὸ φέσι, περιεδένετο με χρυσοκέντητον πόσι. Ἡ φουστανέλλα ἦτο κοντή. Τὰς κνήμας περιέβαλλον λευκαὶ μάλλιναὶ περικνημίδες (βλαχόκαλτσαις). Τὰ τσαρούχια τῶν ἦσαν πλεκτά

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὰ ποιητικὰ τσαπράζια.

Τὸ στήθος ἐκόσμηε τὸ *κουστέκι*, θηλυκωμένον εἰς τὰ τέσσαρα ἄκρα τοῦ στήθους, με τριγωνικὰ θηλυκωτήρια, φέροντα τὸν δικέφαλον αἰτόν. Τὸ *κουστέκι* αὐτὸ, εἰς τὸ κέντρον τοῦ στήθους, εἶχε κρεμασμένην με ἄλυσσίδες, ἀργυρᾶν πλάκα, τετραγώνον ἢ στρογγυλὴν, φέρουσαν τὸν Ἅγιον Γεώργιον.

Ὁ Ν. Σολιώτης ἔλαβε προσφερθεῖσαν αὐτῷ παρὰ τῆς Μονῆς Ἁγίας Λαύρας τὴν χρυσοκέντητον ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων Χριστιανῶν σημαίαν τῆς Μονῆς, φέρουσαν ἐξ ἑνὸς μέρους τὴν Ἀνάστασιν καὶ ἐτέρωθεν τὸν Ἅγιον Γεώργιον. Σφίζονται δὲ ὡς παρακατατεθεῖσαι μετὰ τὸν Ἀγῶνα παρὰ τοῦ κ. Σολιώτου εἰς τὴν ρηθεῖσαν Μοσχὴν ἀμφότεραι αὐταὶ αἱ σημαῖαι.»

2. Εἰς τὸν Κ. Γ. Ζησίου ἀναγράφοντα τὰ τῆς ἀρματολικῆς ἐνδυμασίας εἰς Λόγον αὐτοῦ «ἀπαγγελέντα τὴν 26 Μαρτίου 1889 ἐν τῇ ἐταιρίᾳ τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ» καὶ ἐκδοθέντα εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐταιρίας τῷ 1889 (ἐπίμετρον Βον)

Ἐπίσης εἰς τὴν «Ἑβδομάδα» (τομ. 5'. 1889 τεύχος 14 καὶ 15.)